

Valsts pētījumu programmas
**"Latvijas kultūra - resurss valsts attīstībai
2023.–2026. gadam"**
zinātniskās un sociālās ietekmes
vidusposma izvērtēšanas pārskats
(īstenošanas periods
18.09.2023.-17.03.2025.)

Rīga, 2025

Saturs

Programmas regulējums	3
Programmas mērķi un uzdevumi	3
Konkursa norise	4
Īstenošana, uzraudzība	4
Projekts “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturētspējai un ilgtspējai”	6
Projekta pamatinformācija	6
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	6
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi	7
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	7
Sociāli ekonomiskā ietekme	8
Komunikācija un publicitāte	9
Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem	10
Projekta zinātniskie rezultāti	10
Secinājumi.....	14

Programmas regulējums

Valsts pētījumu programmu "Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai 2023.-2026. gadam" (turpmāk – programma) regulē sekojošs normatīvais satvars:

[Zinātniskās darbības likums](#) (pieņemts 2005. gada 14. aprīlī);

[2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība"](#) (turpmāk – MK Noteikumi);

[2023. gada 2. marta Ministru kabineta rīkojums nr. 101 "Par valsts pētījumu programmu "Latvijas kultūra - resurss valsts attīstībai" 2023.-2026. gadam"](#) (turpmāk – MK rīkojums);

[Valsts pētījumu programmas "Latvijas kultūra - resurss valsts attīstībai" 2023.-2026. gadam" atklātā konkursa nolikums](#) (turpmāk – nolikums)

Programmas mērķi un uzdevumi

Programmas virsmērķis ir Latvijas kultūras attīstība un efektīva izmantošana Latvijas ilgtspējīgai attīstībai.

Programmas mērķis ir attīstīt zināšanu bāzi par Latvijas kultūras aktuālajiem un vēsturiskajiem procesiem, kultūras un radošajām nozarēm kā šo procesu īstenotājiem un kultūras pienesumu valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Programmas uzdevumi:

- attīstīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas kultūras un radošo nozaru (literatūras, mūzikas, teātra un dejas mākslas, vizuālās mākslas, dizaina, arhitektūras, audiovizuālās un filmu mākslas, starpdisciplināro radošo izpausmju un kultūras mantojuma nozaru, tostarp tradicionālās kultūras un amata prasmju) aktuālajām attīstības tendencēm, tostarp:
 - kultūras piedāvājuma pieejamību Latvijas iedzīvotājiem, tai skaitā laikmetīgo kultūras formu pieejamību, kā arī publiskā un privātā sektora lomu un mijiedarbību kultūras piedāvājuma veidošanā;
 - nodarbinātības un ieņēmumu gūšanas modeļiem un tendencēm kultūras un radošajās nozarēs un visu līmeņu izglītības piedāvājuma atbilstību darba tirgus pieprasījumam un tā attīstības tendencēm;
 - digitālo tehnoloģiju ietekmi uz kultūras patēriņa paradumiem, kultūras satura radīšanas un izplatīšanas procesiem un ieņēmumu gūšanu no radošās darbības;
- attīstīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas kultūras un radošajām nozarēm nozīmīgiem vēsturiskajiem procesiem ar paliekošu ietekmi uz mūsdienu kultūru, tostarp padomju okupācijas gadu norisēm kultūras jomā;
- attīstīt kultūras un radošo nozaru sociālās un ekonomiskās ietekmes novērtējuma pieejas, īpaši uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labbūtību, veselību, izglītību un sociālo iekļaušanos, vidi un klimatu, kā arī inovācijām, paplašinot zināšanas un izpratni par kultūras un radošo nozaru esošo un potenciālo pienesumu šīm jomām un veicinot valsts ilgtspējīgu attīstību.

Programmas horizontālie uzdevumi:

- veidot un attīstīt starpdisciplināras konkurētspējīgas zinātnieku grupas programmas tematiskajās jomās;
- attīstīt kultūras un radošo nozaru fundamentālās un lietišķās pētniecības metodes un prakses, tai skaitā digitālās, attīstīt nozares terminoloģiju un sekmēt kultūras mantojuma institūciju krājumu izmantošanu pētniecībā;
- attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar kultūras un radošajām nozarēm, tai skaitā kultūras mantojuma institūcijām, kultūras organizācijām un mantojuma kopienām, tostarp Latvijas reģionos un diasporā;
- stiprināt izglītības procesus, tostarp integrējot pētniecību mākslu un kultūras augstākās izglītības studiju procesā, īpaši doktorantūrā, kā arī nodrošinot prakses un darba iespējas studējošajiem un integrējot pētījumu rezultātā gūtās zināšanas studiju saturā;

- attīstīt starptautisko sadarbību pētniecībā, tostarp iesaistoties starptautiskajos sadarbības tīklos un konsorcijs un izstrādājot projektu pieteikumus Eiropas Savienības fondu un citām starptautiskajām pētniecības programmām;
- sniegt atbalstu kultūrpolitikas īstenošanai, izstrādājot ieteikumus;
- informēt sabiedrību par pētniecības gaitu un rezultātiem, veicinot sabiedrības izpratni par kultūras un radošo nozaru aktuālajiem procesiem un vēsturi un pētniecības lomu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā;
- nodrošināt publisku pieejamību pētniecības rezultātiem, tai skaitā nodrošinot bezmaksas piekļuvi zinātniskajām publikācijām un deponējot jauniegūtos pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos atbilstoši FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) principiem (atrodami, pieejami, sadarbspējīgi un atkārtoti lietojami).

Programmas īstenošanas laikā sasniedzamie rezultāti:

- attīstīts cilvēkkapitāls humanitārajās, mākslu un sociālajās zinātnēs, iesaistot pētniecībā jaunos zinātniekus un diasporas zinātniekus;
- sagatavoti priekšlikumi un datu kopas kultūrpolitikas plānošanai un īstenošanai;
- attīstītas jaunas vai pilnveidotas esošās studiju programmas, to moduļi vai kursi;
- sagatavoti pieteikumi starptautiskiem pētniecības projektiem;
- publicēti oriģināli zinātniskie raksti Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- pētniecības rezultāti (publikācijas un dati) padarīti pieejami pētniecības datu repozitorijos atbilstoši FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) principiem.

Konkursa norise

Konkurss tika izsludināts 2023. gada 20. jūnijā, ar projektu pieteikumu iesniegšanas termiņu 2023. gada 19. jūlijā: [oficiālais ziņojums](#). Tika saņemts viens projekta pieteikums, kas tika novērtēts kā atbilstošs konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, un ārzemju eksperti veica pieteikuma zinātnisko izvērtēšanu. Rezultātā tika pieņemts lēmums par projekta pieteikuma **VPP-MM-LKRVA-2023/1-0001 “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai”** finansēšanu. Projekta pieteikumam tika piešķirts finansējums **1 333 800 eiro** apmērā. Projekts jāīsteno no 2023. gada 18. septembra līdz 2026. gada 17. septembrim.

Īstenošana, uzraudzība

Kultūras ministrija ir noteikta par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā. Programmas uzraudzības struktūra veidota, lai nodrošinātu gan projekta progresu, gan rezultātu sasniegšanu, gan arī finansējuma efektīvu izlietojumu, vienlaikus pozicionējot projekta rezultātus plašākā stratēģiskā kontekstā. Programmas **stratēģiskās vadības padome** sniedz konsultatīvu atbalstu programmas izstrādes un īstenošanas laikā un sniegs viedokli par programmas rezultātiem arī pēc tās noslēguma. **Programmas īstenošanas un uzraudzības komisija** (turpmāk – komisija), kuras sastāvā ir četri Kultūras ministrijas, deleģēti pārstāvji, viens Izglītības un zinātnes ministrijas deleģēts pārstāvis, viens Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Latvijas Nacionālās komisijas deleģēts pārstāvis, viens biedrības „Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija” deleģēts pārstāvis, viens biedrības „Laiks kultūrai” pārstāvis, viens Latvijas Zinātnes padomes deleģēts pārstāvis (bez balss tiesībām), regulāri seko projekta izpildes progresam. Savukārt **Latvijas Zinātnes padome** (turpmāk – LZP) nodrošina programmas ieviešanu, sniedzot konsultācijas projekta īstenotājiem par jautājumiem, kas saistīti ar projekta īstenošanu, veicot finanšu un rezultātu izpildes uzraudzību, kā arī projekta zinātnisko rezultātu izpildes monitoringu un programmas īstenošanas un sasniegto rezultātu analīzi. Projekta rezultātu izpildes uzraudzības ietvaros LZP vērtēja sākotnēji plānoto rezultātu

sasniegšanas progresu, pārbaudot sasniegto rezultātu atbilstību iecerētajam projekta vidusposmā. Finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzības ietvaros LZP pārbaudīja projekta izdevumus, ņemot vērā projekta finanšu pārskatā iesniegtos datus. Pēc projekta 18 mēnešu norises tā īstenotāji iesniedza vidusposma zinātnisko pārskatu, ko izvērtēja neatkarīgi ārvalstu eksperti, vērtējot projekta zinātnisko devumu, sasniegto un potenciālo projekta ietekmi un tā īstenošanu, un rekomendēja **“Turpināt projektu”**. Ekspertu sniegtie komentāri un secinājumi integrēti šī pārskata saturā.

Projekts “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-MM-LKRVA-2023/1-0001

Project title: *Cultural and creative ecosystem of Latvia as a resource for resilience and sustainability (CERS)*

Piešķirtais finansējums: 1 333 800 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Kultūras akadēmija (LKA)

Sadarbības partneri: Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija (JVLMA); Latvijas Mākslas akadēmija (LMA), Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB), Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts (LULMFI)

Projekta vadītāja: Dr. Rūta Muktupāvela

Zinātnes nozares:

- Citas humanitārās un mākslas zinātnes, tai skaitā radošās industrijas zinātnes (primārā nozare)
- Mūzika, vizuālās mākslas un arhitektūra

Prioritārais virziens zinātnē: Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Radīt jaunas zināšanas par aktuālajām kultūras ekosistēmas izturēspējas izpausmēm, īpaši kultūras piedāvājumā un pieejamībā, nodarbinātībā un izglītībā, kā arī to saikni ar vēsturiskajiem procesiem un ietekmi uz sabiedrības ilgtspēju.

Projekta kopsavilkums: Projektu “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai” īsteno pētniecības konsorcijs, ko veido vadošās zinātniskās, izglītības un kultūras mantojuma institūcijas – Latvijas Kultūras akadēmija (LKA), Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija (JVLMA), Latvijas Mākslas akadēmija (LMA), Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) un Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts (LU LFMI). Mērķis: radīt starpdisciplinārā pieejā balstītas jaunas zināšanas par sekojošo: 1) izturēspējas izpausmēm kultūras un radošās ekosistēmas aktuālajos procesos, īpaši izgaismojot kultūras piedāvājuma un pieejamības dinamiku klātienē un digitālajā vidē, kā arī sektora nodarbinātības un izglītības procesos; 2) saiknēm ar vēsturiskajiem procesiem, īpaši izvērtējot Padomju periodu, lai izprastu pašreizējo kultūras un mākslas situāciju; 3) sociālās un ekonomiskās ietekmes izpausmēm sabiedrības ilgstspējīgas attīstības kontekstā. Jaunās zināšanas tiks izteiktas 76 zinātniskās publikācijās, 8 monogrāfijās, 77 starptautiskās konferencēs, jaunos promocijas un maģistra darbos, integrētas visu līmeņu kultūrizglītības programmās. Projekta ietvaros tiks izstrādāti 11 rīcībpolitikas ziņojumi, nodrošinot zināšanu pārnei un iekļaujošu zinātnieku dialogu ar kultūras un radošo sektoru, stiprinot tā pašapziņu un izturēspēju

Atslēgas vārdi: kultūras un radošais sektors, ekosistēma, izturēspēja, ilgstspēja, pieejamība

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta ietvaros **izlietotais finansējums** 18 mēnešu periodā no 2023. gada 18. septembra līdz 2024. gada 31. decembrim (izlietotais finansējums tiek uzskaitīts kalendāro gadu periodā).

Projekta numurs	Gads	Atlīdzība (eiro)	Preces un pakalpojumi (eiro)	Netiešās izmaksas (eiro)	Kopā (eiro)
VPP-MM-LKRVA-2023/1-0001	18.09.2023.-31.12.2024.	337 811,69	70 609,17	53 142,56	461 563,42

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekts tiek īstenots, sadarbojoties piecām vadošajām Latvijas pētniecības, augstākās izglītības un kultūras mantojuma institūcijām, un jau tā pirmajā pusē (18 mēnešu periodā) ir sniegts būtisks ieguldījums Latvijas kultūrpolitikas, sabiedrības ilgtspējas un pētniecības kapacitātes attīstībā. Projekta ietvaros radītas jaunas zināšanas par kultūras ekosistēmas darbību un tās sociālo ietekmi, izstrādātas starpnozaru rekomendācijas kultūrpolitikas veidotājiem, kā arī apkopoti dati par kultūras pieejamību un piedāvājumu. Pētījuma ietvaros tiek radītas jaunas zināšanas par kultūras un radošā industriju sektora noturību krīzes apstākļos, īpaši analizējot kultūras piedāvājuma, pieejamības, nodarbinātības un izglītības dinamiku gan klātienē, gan digitālajā vidē. Tāpat izvērtēta Padomju perioda ietekme uz mūsdienu kultūru un mākslu, kā arī analizēta kultūras un radošo industriju sociālā un ekonomiskā ietekme uz sabiedrības ilgtspējīgu attīstību. **Jaunās zināšanas** tiek balstītas uz trim metateorētiskiem konceptiem: **ekosistēmu, noturību un ilgtspēju**.

Projekts balstās uz starpdisciplināru pieeju, apvienojot kultūras studiju un mākslas pētniecības metodes ar teorētisku sintēzi starp apakšprojektu rezultātiem. Pētījumos izmantoti gan vēsturiskā diskursa un vizuālās analīzes rīki, gan biogrāfiskā, darbības un līdzdalīgā pētniecība. Izstrādātas inovatīvas metodes, tostarp **nodarbinātības analīze laikmetīgās dejas nozarē**, fokusa grupas par kultūras piedāvājumu, kā arī izveidots un pārbaudīts **kultūras patēriņa dienasgrāmatu rīks digitālo paradumu izpētei**.

Pētījums norisinās trīs galvenajos stratēģiskajos virzienos:

- pirmais stratēģiskais virziens vērsts uz kultūras piedāvājuma un pieejamības izpēti, īpaši analizējot mijiedarbību starp klātienē un digitālo vidi. Pētījumi aptver kultūras un radošo industriju attīstības tendences, tostarp **nodarbinātību, ieņēmumu modeļus un izglītības atbilstību darba tirgum**, kā arī digitālo tehnoloģiju ietekmi uz kultūras produktu radīšanu un patēriņu. Norisinās darbs pie pētījumu ziņojumu un politikas ieteikumu izstrādes, veikta datu vākšana (iedzīvotāju aptaujas, kultūras izglītības absolventu monitorings, Latvijas kino auditorijas izpēte). Paralēli īstenotas arī vairākas gadījumu analīzes — no tradicionālās kultūras reprezentācijas līdz digitālā mantojuma saglabāšanai — un tiek izstrādāti zinātniski raksti un monogrāfijas.
- otrais stratēģiskais virziens pievēršas **Padomju laika mākslas un kultūras procesu pārskatīšanai** un to mijiedarbībai ar **mūsdienu tendencēm vizuālajā mākslā, teātrī, dejā, kino, fotomākslā, literatūrā un mūzikā**. Pētījuma mērķis ir, izmantojot starpdisciplināru pieeju, reģionālā un salīdzinošā tvērumā skatīt Latvijas padomju perioda kultūru, analizējot ideoloģiskos un sociālos apstākļus, kuros tika radīta māksla Padomju laikā, kā arī starptautisko ideju aprites ietekmi uz māksliniecisko darbību. Apvienotas detalizētas gadījumu izpētes no dažādām mākslas jomām un līdz šim nepētīti materiāli, tādējādi veicinot jaunu skatījumu uz **Baltijas un Austrumeiropas kultūras mantojumu**.
- trešais stratēģiskais virziens fokusējas uz **kultūras un radošo industriju sociālās un ekonomiskās ietekmes novērtēšanas pieeju attīstību**. Notiek darbs pie diviem nozīmīgiem ziņojumiem: viens no tiem par kultūras un radošo industriju pienesumu sabiedrības dzīves kvalitātes un labklājības uzlabošanā Latvijā, otrs — par kultūras un radošā industriju sektora ilgtermiņa ekonomiskās ietekmes izvērtējumu un pilotpētījumu **dizaina industrijas ietekmes** novērtēšanai. Pētījumi balstās uz daudzmetožu pieeju, apvienojot kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes, tostarp sadarbībā ar nozares profesionāļiem validējot metodoloģiju un pārbaudot to eksperimentālās pētniecības procesā kopā ar studentiem. Šī pētniecības virziena jauno zināšanu vērtību nosaka sociālās un ekonomiskās ietekmes noteikšanai izvēlētais augstas nedrošības (laikmetīgā dejas) un problemātisku robežu (dizains) nozares.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta ietvaros ir radīta nozīmīga platforma pētnieku kapacitātes attīstībai humanitārajās, mākslas un sociālajās zinātnēs Latvijā, jo tiek apvienoti augstas pievienotās vērtības pētījumu virzieni, aptverot gan vēsturisku, gan mūsdienīgu kultūras un mākslas procesu pētniecību, kā arī pielietojot inovatīvas metodes kultūras un radošo industriju ietekmes novērtēšanā, piemēram, eksperimentālas metodes kultūras un radošo industriju sociālās ietekmes mērīšanā un digitālās kultūras patēriņa analīzē.

Projekta norise veicina:

- **horizontālu sadarbību starp institūcijām** (regulāras vadības un darba pakotņu vadītāju sanāksmes, pētnieku kopīgas aktivitātes);
- vertikālu **zināšanu plūsmu starp dažādām pētnieku paaudzēm** un akadēmiskajiem statusiem, projektā aktīvi iesaistās arī studējošie, kuri piedalās gan lauka darbā, gan publikāciju tapšanā un konferencēs;
- **starpnozarū sadarbību dažādu mākslas jomu ietvaros** (vizuālā māksla, mūzika, skatuves mākslas), stiprinot **kultūras nozares kā ekonomikas sektora** attīstību.

Tāpat projekta norise būtiski **stiprina starptautisko sadarbību**, balstoties uz jau esošajiem partneru tīkliem un aktīvu līdzdalību nozīmīgās starptautiskās organizācijās un sadarbības platformās. Projekta dalībnieki piedalās starptautiskās organizācijās un tīklu, piemēram, Kultūrpolitikas kompendija asociācijas (*Association of the Compendium of Cultural Policies and Trends*), Eiropas novērošanas centru tīkla mākslas un kultūras izglītībā (*The European Network of Observatories in the Field of Arts and Cultural Education (ENO)*), Starptautiskās kultūras ekonomikas asociācijas (*Association of Cultural Economics International (ACEI)*), Starptautiskās tradicionālās mūzikas un dejas padomes (*The International Council for Traditions of Music and Dance (ICTDM)*) pasākumos un aktivitātēs. Tas ir veicinājis kopīgu pētniecības projektu izstrādi un starptautisku pasākumu norisi, piemēram, izstrādāts projekta pieteikums programmā Apvārsnis Eiropa, sadarbībā ar Starptautisko tradicionālās mūzikas un dejas padomi organizēta starptautiskā konference JVLMA “*Cultural Self-Determination: Construction and Representation of Music and Dance Practices in Public Domain*”.

Šī starptautiskā iesaiste ne tikai veicina pieredzes apmaiņu un kopīgu zināšanu radīšanu, bet arī **paplašina Latvijas pētnieku iespējas iekļauties globālajā akadēmiskajā apritē** un piesaistīt ārējo finansējumu turpmākiem pētījumiem. Tā kalpo kā būtisks priekšnoteikums pētniecības ilgtspējai un starptautiskai konkurētspējai kultūras un radošo nozaru jomā.

Projekta ietvaros tiek būtiski veicināta studējošo iesaiste pētniecībā, ir izveidots daudzslāņains iesaistes mehānisms, kas aptver gan aktīvu līdzdalību pētniecības procesā, gan studiju satura bagātināšanu ar projekta rezultātiem. Projektā iesaistīts **21 dažādu līmeņu studējošais**, un nereti līdzdalība projektā motivējusi studējošos turpināt studijas nākamajā līmenī un **izvēlēties ar projekta tematiku saistītas pētniecības tēmas**. Tāpat studējošie piedalās publikāciju rakstīšanā, praktiskā pētniecībā, notikusi vasaras skola un **simpozijš “Dzimtes studijas kultūras un mākslas vēstures pētniecībā un atmiņas institūciju darbībā”** (2024. gada 19.–23. augusts). Augstskolu studiju kursi tiek bagātināti, iekļaujot tajos projekta pētījumu rezultātus, piemēram, kursā “Mākslas socioloģija” (bakalaura līmenis), “Uzņēmējdarbība kultūras un radošajās industrijās”, “Kultūras uzņēmējdarbība un stratēģiskā vadība”, “Radošā uzņēmējdarbība” (maģistra līmenis), kā arī “Pētniecības metodes audiovizuālajās un skatuves mākslās” (doktorantūra). Latvijas Mākslas akadēmijā ir izstrādāta pirmā versija metodiskajam materiālam **“Mākslīgā intelekta rīku izmantošana izglītībā, t.sk. mākslas izglītībā”**. 50 Latvijas Kultūras akadēmijas programmas “Kultūras socioloģija un menedžments” studējošie iesaistīti lauka darbā (aptaujas kinoteātros, datu ievākšana par digitālā kino patēriņu), bet 14 programmas “Kultūras un mākslas studijas” studējošie testējuši digitālā kultūras patēriņa mērīšanas metodi.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekta norises rezultātā tiek būtiski veicināta zināšanu ekonomikas attīstība Latvijā, īpaši kultūras un radošo industriju sektorā. Ir notikusi:

- **darba tirgus un nodarbinātības analīze** kultūras un radošo industriju sektorā, koncentrējoties uz jaunu zināšanu radīšanu par nodarbinātības modeļiem un nestabilas nodarbinātības formām nozarē. Sadarbībā ar Centrālo statistikas pārvaldi veikta kvantitatīvā analīze par radošo profesiju pārstāvju, kultūras izglītības speciālistu un kultūras un radošo industriju darba devēju nodarbinātības un ienākumu datiem (2017–2022). Salīdzinātas trīs kultūras izglītības augstskolas: Latvijas Kultūras akadēmija (LKA), Latvijas Mākslas akadēmija (LMA) un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija (JVLMA), sniedzot ieskatu absolventu darba tirgus trajektorijās.

- **inovāciju un radošo industriju stiprināšana.** Radošo industriju attīstībā nozīmīgu ieguldījumu sniegusi sadarbība ar biedrību "Creativity Lab", RTU Dizaina fabriku un Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociāciju, organizējot hakatonu, kurā tika izmantota dizaina domāšana un komandas veidošanas pieejas inovatīvu ideju radīšanai. Kopā ar Horeogrāfu asociāciju tika veikts mūsdienu dejas industrijas nodarbinātības kartējums un analīze;
- **dizaina industrijas ekonomiskās ietekmes izpēte.** Projekta gaitā notikusi sadarbība ar dizaina nozares ekspertiem, organizējot trīs tikšanās, kurās tika diskutēts par dizaina definīciju, tā klasifikāciju ekonomikā un saistīto profesiju grupējumu. Šie rezultāti veido konceptuālu pamatu turpmākai dizaina ekonomiskās ietekmes analīzei;

Projekta komanda sadarbojas ar politikas veidotājiem un praktiķiem — gan pētniecībā, gan konsultācijās, gan piedaloties padomēs, semināros un darbnīcās. Projekta **ietekme uz rīcībpolitikas veidošanu** novērojama sekojošos aspektos:

- aktualizēti jautājumi, kas tieši ietekmē Latvijas kultūrpolitikas un attīstības politikas ietvaru, īpaši attiecībā uz **kultūras un radošo industriju pielietojumu ilgtspējīgai attīstībai**. Šobrīd izstrādāti pētījuma rezultāti un notiek politikas ieteikumu izstrāde konsultatīvā procesā, taču turpmākajos posmos plānots sagatavot ziņojumus un rekomendācijas politikas veidotājiem, kas tiks iesniegtas Kultūras ministrijai integrēšanai tās darbības dokumentos un aktivitātēs (piemēram, Latvijas Nacionālā kultūras centra darbībā);
- notiek **konsultācijas un sadarbība ar kultūrpolitikas veidotājiem**. Notikušas konsultācijas valsts un pašvaldību līmenī ar Kultūras ministriju, Latvijas Nacionālo kultūras centru, Nacionālo Kino centru, pašvaldībām. Dizaina nozares politikas kontekstā notikusi sadarbība ar Kultūras ministrijas Dizaina padomi, īpaši par dizaina definīciju, klasifikāciju ekonomikā un profesijas standartu;
- projekts pārstāvēts **nacionālās un starptautiskās platformās**: projekta vadītāja Rūta Muktupāvela prezentēja projekta aktualitātes UNESCO 2005. gada konvencijas Starpvaldību komitejas XVII sesijā Parīzē. Vadošie pētnieki vadīja un piedalījās semināros, piemēram: sadarbībā ar kultūras mantojuma digitalizācijas ekspertiem, darbnīcā "Starpnozaru sadarbība ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā" Kultūras ministrijā;
- notiek **sadarbība ar nozares profesionāļiem**: kultūras un radošo industriju sektora profesionāļi tiek aktīvi iesaistīti semināros, darbnīcās un citos pasākumos, tādējādi veicinot uz pierādījumiem balstītas diskusijas par nozares attīstības virzieniem.

Komunikācija un publicitāte

Projekta komunikācijas un publicitātes stratēģiskais mērķis ir informēt, veicināt sabiedrības izpratni par pētniecību kultūras jomā un nodrošināt zināšanu pārneses rīkus četrām galvenajām mērķa grupām: plašākai sabiedrībai, kopienām ar interesi par kultūru un mākslu, plašākai zinātniskajai sabiedrībai, kultūras un mākslas profesionāļiem. Projekta komunikācijas un publicitātes galvenās aktivitātes:

- regulāras preses relīzes un ziņas medijos par projekta norisi un rezultātiem;
- Informācija par projektu ievietota visu sadarbības partneru tīmekļa vietnēs: [LKA tīmekļa vietne](#), [LNB tīmekļa vietne](#), [JVLMA tīmekļa vietne](#), [LU LFMI tīmekļa vietne](#), [LMA tīmekļa vietne](#);
- tiek uzturēta un regulāri papildināta projekta [Facebook lapa](#) (vairāk nekā 1000 sekotāju), kur saturs regulāri pārpublicēts arī personīgajos un institucionālajos kontos;
- jauniešu auditorijai izveidotas astoņas tematiskas podkāstu pārraides *Spotify* (Latvijas Kultūras akadēmijas un Latvijas Nacionālās bibliotēkas atskaņošanas sarakstos);
- notiek sadarbība ar Latvijas sabiedrisko mediju: notikušas 11 intervijas ar projekta dalībniekiem Latvijas Televīzijā, Radio un portālā www.lsm.lv;
- projekta rezultāti komunicēti, izmantojot zinātniskajai kopienai un kultūras interesentiem domātos medijus. Raksti un pētījumu rezultāti publicēti žurnālos "Teātra Vēstnesis", "Mūzikas Saule", "Foto Kvartāls", portālos www.satori.lv, www.kroders.lv;

- piedāvātas atvērtas lekcijas un pētniecības semināri vietējām kopienām, nodrošinot pieejamību zināšanām ārpus akadēmiskās vides.

Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem

Eksperti atzīst, ka projekta pētījums tiek veikts saskaņā ar programmas stratēģiskajiem mērķiem, veiksmīgi attīstot kultūras kā ekosistēmas pieeju, izmantojot noturības un ilgtspējas konceptus. Eksperti augstu novērtē projekta komandas un projekta vadības darbu, atzīmējot, ka tas tiek veikts kompetenti un efektīvi, savukārt izmantotās zinātniskās metodes aptver mūsdienīgu kvalitatīvo, kvantitatīvo un līdzdalības pieeju kopumu.

Projekta stiprās puses:

- radītas jaunas zināšanas, kas ir nozīmīgas kultūrpolitikai šobrīd un nākotnē;
- notikusi aktīva sadarbība ar nozares profesionāļiem un politikas veidotājiem, iesaistot arī dažādas kopienas;
- ievērojama studentu iesaiste un ieguldījums izglītībā, tostarp arī mākslīgā intelekta izmantošanas apgūvē kultūras nozarē;
- zinātnisko rezultātu apjoms un kvalitāte (recenzēti raksti, monogrāfijas, politikas ziņojumi) pārsniedz plānoto;
- projekts ir radījis pozitīvu ietekmi uz pētnieku un studentu profesionālo attīstību un kalpo kā platforma Eiropas līmeņa sadarbībai.

Projekta vājās puses:

- vidusposma ziņojums ir pārāk vispārīgs, pietrūkst konkrētības par pētījumu ieguldījumu teorētiskajā ietvarā un mērķu sasniegšanā;
- starpdisciplinārā sadarbība aprakstīta nepietiekami detalizēti;
- nav pietiekami uzsvērtas vai attīstītas līdzdalības pētniecības aktivitātes, lai gan tās ir daļa no atvērtās zinātnes pieejas;
- politikas ietekmes mērījumi un dokumentēšana (piemēram, kā tieši ieteikumi ir ietekmējuši lēmumus) ir vispārīgi un nenodrošina pietiekamu pierādījumu bāzi;
- daļā darba pakotņu trūkst skaidru metodoloģisko aprakstu, datu kopsavilkumu un starpmērķu izsekojamības.

Eksperti rekomendē:

- **detalizētāk dokumentēt galvenos zinātniskos sasniegumus** un to pienesumu teorijai un metodoloģijai;
- stiprināt un **skaidrāk atspoguļot starpdisciplināro sadarbību**, minot konkrētus piemērus dažādu disciplīnu saturiskai un metodoloģiskai mijiedarbībai;
- attīstīt **līdzdalības un rīcībepētniecības komponentes**, īpaši iesaistot neprofesionālas kopienas un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus, atbilstoši atvērtās zinātnes principiem;
- **sistematizēt politikas ietekmes piemērus** un izstrādāt rīkus šo ietekmju dokumentēšanai un novērtēšanai;
- **uzlabot datu un metodoloģiju pārskatāmību**, nodrošinot aprakstus par izmantotajām metodēm, kā arī pieejamību turpmākai izmantošanai zinātniskajā kopienā.

Projekta zinātniskie rezultāti

Rezultāta veids	Plānots vidusposmā	Sasniegts vidusposmā	Plānots noslēgumā
Orģināli zinātniskie raksti, kas publicēti citos Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos		3	2
Orģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos Q1 un Q2 kvartiles žurnālos vai konferenču rakstu krājumos		10 (plus 10 procesā)	55

ERIH PLUS raksti	0	0	2
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus		2 procesā	
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti Latvijas žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus		3 procesā	17
Konferenču materiāli (pilna teksta)		2 (plus 2 procesā)	
Konferenču materiāli (kopsavilkumi)		33	77
Recenzētas zinātniskās monogrāfijas		1 (plus 1 procesā)	8
Ziņojumi par rīcībpolitikas ieteikumiem un rīcībpolitiku ietekmi		1	11
Zinātniskās datubāzes, datu kopas	3	9	17
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā		5	5
Aizstāvēts maģistra darbs, ievērojot programmas mērķi un uzdevumus	5	7	15
Aizstāvēts promocijas darbs, ievērojot programmas mērķi un uzdevumus		4	2
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina iepriekš minētos rezultātus		43	

Jau projekta vidusposmā ir sasniegti nozīmīgi zinātniskie rezultāti: publicēti trīs augstākas kategorijas žurnālu raksti un vēl 10 - citos Scopus un Web of Science datubāzēs indeksētos izdevumos, un 10 raksti ir procesā (pieņemti publicēšanai, iesniegti vai izstrādē). Tapusi viena zinātniskā monogrāfija, vēl viena ir tapšanā, aizstāvēti septiņi maģistra un četri promocijas darbi. Izveidotas 9 datu kopas un datubāzes, kas ietver datus par Latvijas kultūras daudzveidību un iedzīvotāju kultūras patēriņa paradumus. Sagatavots arī rīcībpolitikas ziņojums par kino patēriņa paradumiem, kas ir nozīmīgi kultūrpolitikas veidošanai un kino nozares attīstībai nacionālā līmenī. Projekta komanda arī ziņo par 43 dažādiem cita veida rezultātiem, kas ir saistīti ar projekta norisi un tematiku: dalību starptautiskās un nacionālās konferencēs, tematisku konferenču organizēšanu sadarbībā ar nozares profesionāļiem, tāpat tapuši populārzinātniski raksti plašākai sabiedrībai. Sasniegtie rezultāti sniedz būtisku ieguldījumu kultūrpolitikas veidošanā un sabiedrības noturības stiprināšanā, akcentējot kultūras ekosistēmas lomu kā resursu ilgtspējīgai attīstībai

Publikācijas

1. Hanovs D. Baltic Nations in Soviet Dissident Literature: The Compromise by Sergei Dovlatov. - Letonica, 2023, Vol. 52, pp.32-47, <https://doi.org/10.35539/LTNC.2023.0051.07>
2. Tišheizere E. Visual Metaphors in Latvian Theater in the 1970s–1980s and their Contemporary Context. - Letonica, 2023, Vol. 52, pp.32-47, <https://doi.org/10.35539/LTNC.2023.0052.03>
3. Kreicberga Z. Baltic theater festivals in the 1990s as agents of change. - Journal of Baltic Studies, 2025, pp.1-15, <https://doi.org/10.1080/01629778.2025.2452499>
4. Hanovs D. Concrete Dust Versus Angel's Wings? Sacralization of the “Victory Monument” and Postcolonial Memory Politics in Latvia. - Occasional Papers on Religion in Eastern Europe, 2022, Vol. 11, pp.335-364, <https://doi.org/10.55221/2693-2148.2470>
5. Peldekse I. Poētiskās pasaules uztveres atspulgi mākslinieces Dzidras Ezergailes grafikā. - Zinātniskie raksti: 11 (XXXI): Latviešu kultūra rokrakstos un laikrakstos, 2023, Vol. 35, Issue 1, pp. 106-119

6. Kreicberga Z. Performances that Disappeared: Two Case Studies of Alternative Aesthetics during the Transition Period in Latvia in the late 1980s. - Nordic Theatre Studies, 2023, Vol. 35, Issue 1, pp. 106-119, <https://doi.org/10.7146/nts.v35i1.145377>
7. Balcare K. Choreography of Life: Kristīne Brīniņa and Her Documentary Dance Method. - Critical Stages, 2023, Issue 29
8. Muktupāvela R.; Lake A. DIGITALIZING THE PERFORMING ARTS DURING COVID-19 PANDEMIC IN LATVIA: TRANSFORMATION OR SURVIVAL TACTICS? - Culture Crossroads, 2024, Vol. 28, pp.57-66, <https://doi.org/10.55877/cc.vol24.411>
9. Valtere U. Izšūtās vīriešu jostas (zīļu jostas) Latvijā un to sociālais konteksts. - Mākslas vēsture un teorija / Art History and Theory, 2024, Vol. 28, pp.57-66, https://lma-mvi.lv/files/jaunumi/2024/2024-MVT-28_57-66-Valtere.pdf
10. Kāle S. Issues in Gustavs Klucis' Agitational Stand Research. - Mākslas vēsture un teorija / Art History and Theory, 2024, Vol. 28, pp.82-97, https://lma-mvi.lv/files/jaunumi/2024/2024-MVT-28_82-97-Kale.pdf
11. Kļaviņš E. Māksla un sabiedrība: Vizuālās mākslas recepcija padomju varas gados Latvijā. - Mākslas vēsture un teorija / Art History and Theory, 2024, Vol. 28, pp.98-111, https://lma-mvi.lv/files/jaunumi/2024/2024-MVT-28_98-111-Klavins.pdf
12. Sirica I. Art Academy of Latvia Graphic Arts Alumnae Who Established the Principles of Latvian National Textile Art, 1931–1943. - Acta Academiae Artium Vilnensis, 2024, Issue 112, pp.314-349, <https://doi.org/10.37522/aaav.112.2024.206>
13. Kristberga L.; Birzaka-Priekule L. From Micro-politics to Macro-politics: Performance Art in the Late Socialist Period in Latvia. - Kunstiteaduslikke Uurimusi, 2023, No. 32(3-4), pp. 168–188

Recenzētas zinātniskās monogrāfijas

1. Kalnačs J. No Liepājas līdz Leksingtonai. Janis Šternbergs. - Rīga: Neputns, 2025, 253 lpp. ISBN 9789934601996

Zinātniskās datubāzes, datu kopas

1. Lake A.; Hermane A.; Ozola S.; Klāsons G. Kvantitatīvu datu kopa SPSS (Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati) - kultūras piedāvājums. - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209368>
2. Gritāne A.; Valtere U. Datu kopas ar Nīcas kultūrtelpas tradicionālās kultūras elementu vizualizācijām mūsdienu kultūrvidē I "Izšūtās jostas Latvijas muzeju krājumā". - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209540>
3. Vinogradova L. Ziņojums par kinoteātru auditorijas patērēšanas paradumiem. - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209882>
4. Vinogradova L. Indikators kopa lietotāju viedokļa un pašvērtējuma mērīšanai par digitālā kultūras patēriņa paradumiem. - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209772>
5. Vinogradova L. Kvantitatīvo datu kopa ar LV iedzīvotāju aptaujas datiem par digitālo kultūras patēriņu un attieksmi pret to, digitālajām prasmēm un pieejamību. - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209802>
6. Goldberga L. Zentas Dzīvdzinskas arhīvs. - Digitālā bibliotēka, 2025, <https://digitalbiblioteka.lv/?col=1549393>
7. Vinogradova L. Kvantitatīvo datu kopa par kinoteātru auditorijas patērēšanas paradumiem. - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209840>
8. Kunda I.; Karlsona A. Aptauja par nodarbinātību laikmetīgās dejas nozarē. - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209725>
9. Lāce D. Datu kopa ar Nīcas kultūrtelpas tradicionālās kultūras elementu vizualizācijām mūsdienu kultūrvidē "Nīcas kreklu daudzveidība"/ "The variety of embroidered shirts in Nīca parish". - Repozitorijs "Zenodo", 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15211421>

Promocijas darbi

1. Bertran, Aleida (vad. Muktupāvela, Rūta). Autentisku starptautisku folkloras festivālu loma identitātes veidošanas procesos: Starptautiskais Folkloras Festivāls Baltica Latvijā un Starptautiskais Sardanas Festivāls Ceretā Katalonijas ziemeļu daļā. - Latvijas Kultūras akadēmija, 2023
2. Simons, Māra (vad. Muktupāvela, Rūta) The construction of the hybrid diasporic identity among Latvia's modern diaspora in Sweden. - Latvijas Kultūras akadēmija, 2024.
3. Kreigere, Vineta. (vad. Teikmanis, Andris, Ābele, Barbara) radošie un darbs. Dizaina risinājumi radošo personu nodarbinātības un finanšu pratības informatīvam atbalstam. Latvijas Kultūras akadēmija, 2024
4. Denijsjuka-Straupe, Liene (vad. Kudiņš, Jānis; Kouls, Semjuels). Jura ābola dadaistiskie kamerdarbi ar flautu: māksliniecisko ideju atklāsme kompozīciju analīzes un interpretācijas pieredzē. Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija, 2024

Ziņojumi par rīcībpolitiku

1. Vinogradova L. Ziņojums par kinoteātru auditorijas patērēšanas paradumiem. 2025, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15209882>

Secinājumi

Valsts pētījumu programmas “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai” mērķis ir attīstīt zināšanu bāzi par Latvijas kultūras aktuālajiem un vēsturiskajiem procesiem, kultūras un radošajām nozarēm kā šo procesu īstenošanā un kultūras pienesumu valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Programmas ietvaros finansēts viens projekta pieteikums **VPP-MM-LKRVA-2023/1-0001 “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai” 1 333 800 eiro** apmērā. Projekts jāīsteno no 2023. gada 18. septembra līdz 2026. gada 17. septembrim.

Pēc projekta 18 mēnešu īstenošanas tika iesniegts vidusposma zinātniskais pārskats, kam veikta zinātniskā izvērtēšana. Ārvalstu eksperti izvērtējuši projekta zinātnisko devumu, sasniegto un paredzamo projekta ietekmi un tā īstenošanu, konsolidētajā vērtējumā rekomendējot **“Turpināt projektu”**.

Projekta ietvaros, sadarbojoties piecām vadošajām Latvijas pētniecības un kultūras institūcijām, jau pirmajā pusē ir sniegts **būtisks ieguldījums kultūrpolitikas, sabiedrības ilgtspējas un pētniecības kapacitātes attīstībā**.

Projekts balstās uz **kultūras ekosistēmas, noturības un ilgtspējas** konceptiem, radot jaunas zināšanas par kultūras un radošā sektora darbību krīzes apstākļos. Pētījumā apvienotas vēsturiskās, kvalitatīvās, kvantitatīvās un līdzdalīgās metodes, tostarp ieviestas inovatīvas pieejas, piemēram, kultūras patēriņa dienasgrāmatu rīks un fokusa grupas. Izstrādātas starpnozarju politikas rekomendācijas, un noticis darbs pie datu apkopošanas par **kultūras pieejamību, nodarbinātību un izglītību** kultūras un radošo industriju jomā. Pētīta **padomju laika mākslas un kultūras ietekme uz mūsdienām**, akcentējot nepietiekami izpētītus materiālus un reģionālo perspektīvu. Analizēta **kultūras un radošo industriju sektora sociālā un ekonomiskā ietekme**. Projektā aktīvi iesaistīti studējošie un nozares profesionāļi, stiprinot pētniecības un izglītības sinerģiju. Projekta rezultāti jau veido pamatu praktiskai to pielietošanai politikas plānošanā un turpmākā kultūras sektora attīstībā.

Līdz projekta vidusposmam publicēti 13 raksti augstas kvalitātes zinātniskajos izdevumos, izdota viena zinātniskā monogrāfija, aizstāvēti četri promocijas darbi, izveidotas deviņas datu kopas, kas ietver datus par kultūras daudzveidību un patēriņu, un sagatavots politikas ziņojums par kino patēriņu. Rezultāti sniedz būtisku ieguldījumu kultūrpolitikas attīstībā un sabiedrības noturības stiprināšanā. Projekta komanda veikusi plašu zinātnisko un sabiedrisko komunikāciju, nodrošinot projekta ietekmes izplatību nacionālā un starptautiskā līmenī.

Eksperti atzīst projektu kā izcili strukturētu un nozīmīgu iniciatīvu, kas **sniedz būtisku ieguldījumu kultūras un radošo industriju attīstībā Latvijā**. Augstu novērtēta projekta vadība, pētniecības kvalitāte un plašā studentu iesaiste, kā arī sadarbība ar nozares profesionāļiem un politikas veidotājiem. Zinātnisko rezultātu apjoms un kvalitāte pārsniedz plānoto, un projekts kalpo kā nozīmīga platforma starptautiskai sadarbībai. Eksperti iesaka turpmāk detalizētāk atspoguļot starpdisciplināros risinājumus, līdzdalības pētniecības praksi un politikas ietekmes piemērus.

Projektu plānots īstenot līdz **2026. gada 17. septembrim**, kad tiks iesniegts projekta noslēguma zinātniskais pārskats un būs iespējams novērtēt programmas ietvaros izvirzīto un projekta ietvaros sasniegto mērķu un uzdevumu nozīmību un ietekmi.

Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja **Latvijas Zinātnes padome**